

**Lihan arvostelu ja toimenpiteet
siipikarjan
lihantarkastuksen yhteydessä**
(Eviran ohje LIHA 003/1)

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä**SISÄLLYSLUETTELO**

1	Yleistä.....	2
2	Lihan arvostelu ja toimenpiteet lihantarkastuksen yhteydessä.....	2
3	Määritelmät.....	3
	LIITE	4
	I YLEISET HYLKÄYSSYYT	5
	II YLEISET MUUTOKSET	6
	III PAIKALLISET MUUTOKSET	10
	1. Sydän	10
	2. Hengityselimet.....	10
	3. Ruoansulatus-kanava.....	11
	4. Maksa	12
	5. Munuaiset, sukuelimet.....	13
	6. Iho ja ihonalaiskudos	14
	7. Lihaksisto	14
	8. Verenvuodot ja ruhjeet	14
	9. Luusto- ja nivelmuutokset.....	15
	IV LOISSAIRAUDET	16
	V BAKTEERISAIRAUDET	16
	VI MYKOOSIT	19
	VII VIRUSSAIRAUDET	19

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

1 Yleistä

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira antaa tässä ohjeessa suosituksia kotieläiminä pidettävän siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä suoritettavasta lihan arvostelusta ja muista toimenpiteistä lihantarkastuksen yhteydessä. Tätä ohjetta voidaan soveltaa myös tarhattujen sileälastaisten lintujen ja luonnonvaraista riistaa olevien lintulajien lihantarkastuksessa. Ohjeet eivät ole velvoittavia ja niistä voidaan perustelluista syistä poiketa.

2 Lihan arvostelu ja toimenpiteet lihantarkastuksen yhteydessä

Siipikarjan lihantarkastuksessa on noudatettava ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 854/2004 (eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus) sekä lihantarkastuksesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 38/EEO/2006 (lihantarkastusasetus) määräyksiä. Siipikarjan lihan arvostelusta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen liitteen I jakson II luvuissa II, III ja V sekä lihantarkastusasetuksen liitteen 3 luvuissa 1 ja 3. Tarhattujen sileälastaisten lintujen ja luonnonvaraista riistaa olevien lintulajien lihan arvostelusta säädetään lisäksi eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen liitteen I jakson IV luvun VIII kohdassa B ja lihantarkastusasetuksen liitteen 4 kohdan A luvussa 2 sekä kohdan B luvussa 5.

Edellä mainitut säädökset sisältävät tiettyjen sairauksien ja muutosten arvostelua koskevat tarkat määräykset. Useiden sairauksien tai muutosten osalta tarkkoja määräyksiä ei kuitenkaan voida antaa, koska sairauden tai muutosten laajuus ja vaikutus teuraseläimeen vaihtelee paljon. Sen vuoksi Evira antaa tämän ohjeen liitteessä suosituksia lihantarkastuksen yhteydessä tehtävistä laboratoriotutkimuksista ja lihan arvostelusta myös silloin, kun lihantarkastuksessa epäillään tai todetaan muita kuin asetuksissa mainittuja sairauksia tai muutoksia. Tässä ohjeessa esitettyjen lihantarkastuslöydösten ohella lihantarkastuksessa voidaan havaita myös muita syitä, jotka johtavat lihan hylkäämiseen tai ehdolliseen hyväksymiseen (ks. liite, osa II kohta 18). Liitteessä on lisäksi viittauksia muihin määräyksiin ja ohjeisiin, jotka on otettava huomioon lihan arvostelussa ja sen yhteydessä suoritettavissa toimenpiteissä.

Siipikarjan lihan arvostelu perustuu ketjuinformaatioon, *ante mortem* -tarkastuksen yhteydessä tehtyihin havaintoihin sekä *post mortem* -tarkastuksen yhteydessä tehtyihin löydöksiin sekä siihen mahdollisesti liittyvien lisätutkimusten tuloksiin.

Epäiltäessä tai todettaessa eläintautilain (55/1980) nojalla vastustettavaksi eläintaudiksi määrättyä eläintautia tai muuta tarttuvaa eläintautia, josta maa tiettävästi on vapaa, on siitä ilmoitettava maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosaston erikseen määräämällä tavalla. Lisäksi on noudatettava asianomaisen taudin vastustamisesta erikseen annettuja määräyksiä.

Jos epäillään tai todetaan, että eläinsuojelulakia (247/1996) tai eläinten lääkitsemisestä annettua lakia (617/1997) taikka niiden nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä on rikottu, on niistä ilmoitettava kyseisessä lainsäädännössä edellytetyllä tavalla.

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

3 Määritelmät

Lihantarkastuksen keskeiset termit on määritelty asetuksen 853/2006 liitteessä I, jossa annetut määritelmät huomioiden tarkoitetaan tässä ohjeessa:

- 1) *lihalla*: eläimen syötäväksi soveltuvia osia veri mukaan lukien
- 2) *ruholla*: eläimen ruhoa teurastuksen jälkeen
- 3) *muilla eläimen osilla*: muuta tuoretta lihaa kuin ruhon lihaa, mukaan lukien sisäelimet ja veri
- 4) *sisäelimillä*: rinta-, vatsa- ja lantio-ontelon elimiä sekä henki- ja ruokatorvea ja kupua

Käsitteellä 'yleistila' tarkoitetaan liitteessä eläimen kliinistä ja patologisanatomista kuvaa.

Helsingissä, 17.1.2008

Yksikönjohtaja

Auli Vaarala

Ylitarkastaja

Satu Salmela

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIITE

Merkkien selitykset

HYV	hyväksytään
(HYV)	hyväksytään ehdollisesti
HYL	hylätään

Huomautuksia -sarakkeen maininta ilmoitusvelvollisuudesta tarkoittaa eläintautilainsäädännön edellyttämää ilmoitusvelvollisuutta.

Huomautuksia -sarakeessa on kunkin hylkäyssyn kohdalla annettu viittauksia sellaisiin lainkohtiin, jotka todennäköisimmin kuhunkin tapaukseen soveltuvat. Tämä tarkoittaa sitä, että lueteltujen lainkohtien soveltuvuus on kussakin tapauksessa aina arvioitava erikseen eikä lainkohtia siten voi sellaisenaan liittää osaksi yksittäisen lihantarkastuspäätöksen sovellettavien oikeusohjeiden luettelo.

Säädökset, joihin viitataan

EY 853/2004	(I 4 - eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia)
EY 854/2004	(I 5 – eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta)
MMMa 134/2006	(I 15 – alkutuotanto)
MMMa 38/EEO/2006	(J 1 – lihantarkastus)
MMMa 3/EEO/2004	(J 21:3 – siipikarjan liha hygienia)
MMMp 1/EEO/2000	(J 56 – bakteriologinen tutkimus)

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
I YLEISET HYLKÄYSSYYT				
1. Eläimelle ei ole tehty <i>ante mortem</i> – tarkastusta	HYL	HYL		Siipikarjan <i>ante mortem</i> -tarkastus voidaan suorittaa teurastuseräkohtaisesti. Ks. (EY) 854/2004, liite I, jakso IV, luku V, kohta A. 6. Luonnonvaraiselta riistalta ei edellytetä <i>ante mortem</i> –tarkastusta. Ks. (EY) 854/2004, liite I, jakso IV, luku VIII. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta a)
2. Eläin on kuollut ennen teurastusta	HYL	HYL		854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta c)
3. Eläin on tuotu teurastamoon tilalta tai alueelta eläinten terveyteen tai kansanterveyteen liittyvien rajoitusten vastaisesti	HYL	HYL		854/2004, liite I, jakso II, luku II, kohta 4 a)
4. Eläintä ei voida tunnistaa	HYL	HYL		854/2004, liite I, jakso II, luku III, kohta 1
5. Asiaankuuluvia tietoja elintarvikeketjusta ei ole saatavilla 24 tunnin kuluttua eläimen saapumisesta teurastamoon.	HYL	HYL		Elintarvikeketjua koskevien säädösten noudattamisesta ks. MMMa 134/2006 ja (EY) 853/2004. 854/2004, liite I, jakso II, luku II, kohta 3
6. Eläimen muille osille ei ole tehty <i>post mortem</i> -tarkastusta	HYL	HYL		<i>Post mortem</i> –tarkastusta ei ole voitu suorittaa lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta b)

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
II YLEISET MUUTOKSET				
1. Yleistynyt tauti - yleisinfektio, veren- myrkytys (sepsis), yleistynyt herakalvojen tulehdus	HYL	HYL		854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) Yleensä verekäs ruho, jossa iso perna ja pistemäisiä verenvuotoja (petekkioita) lihaksistossa. Kalkkunalla usein sikaruusun aiheuttama. Epävarmoissa tapauksissa bakteriologinen tutkimus.
2. Liha on peräisin tapauksen mukaan OIE:n eläintauti- luettelossa lueteltua eläintautia sairastaneesta eläimestä	HYL	HYL		Ks. myös osat V ja VII. Epävarmoissa tapauksissa yhteydenotto Eviraan. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
3. Vieras haju – selvä tai voimakas vieras haju	HYL	HYL		Keittokokeen avulla tai ilman sitä todettu vieras haju. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
4. Vieras väri (ikterus yms.) a) laajalle levinnyt, voimakas värinmuutos b) paikallinen	HYL	HYL	HYL	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
5. Jäämiä tai vieraita aineita yli asetettujen raja-arvojen a) Lääkejäämiä yli asetettujen raja arvojen	HYL	HYL		Epäiltäessä raja-arvojen ylityksiä yhteydenotto Eviraan. Eläimestä / teurastuserästä, joka on teurastettu eläimelle annetun lääkkeen varoajan aikana, otetaan riittävä lukumäärä näytteitä. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta i)

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
b) Muita vieraita aineita kuin lääkkeitä yllä asetettujen raja-arvojen	HYL	HYL		Kokkidiostaatit, torjunta-aineet, raskasmetallit ym. Eläimestä / teurastuserästä, joka on teurastettu rehun lisäaineen teurastuskiellon aikana otetaan riittävä lukumäärä näytteitä. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta i)
6. Käytetty kiellettyjä aineita	HYL	HYL		Lihassa todetaan kiellettyjen aineiden jäämiä tai liha on peräisin eläimestä, jota on hoidettu kielletyillä aineilla säädösten vastaisesti. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta j)
7. Liha on laittomasti käsitelty dekontaminoivilla aineilla			HYL	Käsitellyt osat hylätään. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta l)
8. Liha on laittomasti käsitelty ionisoivilla tai UV-säteillä			HYL	Käsitellyt osat hylätään. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta m)
9. Lihan radioaktiivisuus ylittää sallitut tasot			HYL	Sallitut tasot ylittävät osat hylätään. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta o)
10. Lihassa on vierasesine	HYV	HYV	HYL	Luonnonvaraisen riistan metsästyksessä käytettyä materiaalia (hauleja tms.) sisältävää lihaa ei tarvitse hylätä. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta n) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
11. Ascites	HYL	HYL		Linnulla on osittain koaguloitunutta gelatiinimaista sisältöä vatsaontelossa ja joskus nahan alla. Ruhon väri voi olla normaali, sinertävä tai punertava. Nestettä sydänpussissa, maksan kalvo paksuuntunut ja sen reunat pyöristyneet. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
12. Kuihtuminen, cachexia	HYL	HYL		Voimakas lihasten surkastuminen ja rasvakudoksen häviäminen. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta q)
13. Kuivuminen, dehydraatio	HYL	HYL		Lihakset kuivat ja tummuneet. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
14 Yleinen ödeemi ja muut yleiset verenkiertohäiriöt	HYL	HYL		854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
15. Verinen ruho	HYL	HYL		Esimerkiksi epätäydellisestä verenlaskusta aiheutuva ruhon punaisuus. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
16. Likaantuminen				Likaantumisen laajuudesta riippuen hylätään joko koko ruho tai poistetaan likaantunut osa. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta s)
a) yleinen, voimakas	HYL	HYL		
b) muut tapaukset	HYV	HYV	HYL	38/EEO/2006, liite 3, luku 3
17. Kasvaimet				
a) yleistynyt (malignisti käyttäytyvä kasvain, kasvaimia useissa kohdin ruhoa ja muita eläimen osia)	HYL	HYL		Harvinaisia. Esimerkiksi Marekin tauti. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
b) muut tapaukset (hyvänlaatuisesti käyttäytyvät, rajoittuneet)	HYV	HYV	HYL	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
18. Muu syy				<p>Liha voidaan hylätä jos se voi olla riski kansanterveydelle tai eläinten terveydelle tai se ei jostain muusta syystä sovellu ihmisravinnoksi.</p> <p>854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)</p> <p>Liha voidaan tarvittaessa hyväksyä ehdollisesti tarkastuseläinlääkärin katsoessa sen olevan sellaista, ettei se sellaisenaan sovellu normaaliin kulutukseen.</p> <p>38/EEO/2006, liite 3, luku 3</p>

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
III PAIKALLISET MUUTOKSET				
1. Sydän				
1.1. Sydämen ja sydänpussin tulehdus				
a) merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		Usein samanaikaisesti peritoniitti, ilmapussintulehdus ym. Usein <i>E. coli</i> -bakteerin aiheuttama. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
1.2. Sydämen laajentuma - ei muutoksia yleistilassa	HYV	HYV	HYL	Todetaan tavallisesti kalkkunalla ja broilerilla. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
2. Hengityselimet				
2.1. Pneumonia				
a) merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		Usein voimakas purulentti tulehdus ja muuttunut yleistila. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) paikallinen tulehdus, ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
2.2. Ilmapussintulehdus				
a) yleistynyt tulehdus	HYL	HYL		Yleinen kalkkunalla. Tavataan myös broilerikukoilla. Laaja tai eksudatiivinen tulehdus, muuttunut yleistila. Juustomaista, keltaista tai lähes valkoista tulehduseritettä ilmapusseissa ja mahdollisesti vatsaontelon elinten päällä. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
b) lievä, paikallinen tulehdus, ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	Jos kalkkunalla todetaan lievä ilmapussintulehdus, rintalihakset ja raajat hyväksytään tarvittaessa mahdollisesti lihavalmisteiden valmistukseen. Muuttuneet ruhon osat ja muut eläimen osat hylätään aina. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
3. Ruoansulatuskanava				
3.1. Kuvun laajentuma				854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
a) muutoksia yleistilassa	HYL	HYL		
b) ei muutoksia yleistilassa	HYV	HYV	HYL	38/EEO/2006, liite 3, luku 3
3.2. Suolistotulehdus (enteriitti, tyfliitti ym.)				Ks. myös osat IV ja V.
a) akuutti, voimakas tulehdus, merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
b) lievä tai krooninen enteriitti, ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
3.3. Vatsakalvontulehdus (peritoniitti)				
a) voimakas tulehdus, merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		Usein <i>E. coli</i> -bakteerin aiheuttama. Vatsakalvontulehduksen lisäksi usein sydänpussitulehdus ja maksan kapselin tulehdus (perihapatiitti). 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) muut tapaukset	(HYV)	(HYV)		Lievät tapaukset voidaan hyväksyä mahdollisesti käytettäväksi kuumennettaviin tuotteisiin. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
4. Maksa				
4.1. Rasvoittuminen	HYV	HYV	HYL	Maksa hylätään, jos sen väri ja konsistenssi poikkeavat selvästi normaalista. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
4.2. Maksakirroosi				
a) muutoksia yleisillassa	HYL	HYL		Tavataan tavallisemmin kalkkunalla. 854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
b) muut tapaukset	HYV	HYV	HYL	Maksa hylätään, jos sen konsistenssi poikkeaa selvästi normaalista. 854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
4.3. Maksatulehdus (hepatiitti)				
a) akuutti tulehdus, merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		Pesäkemäiset muutokset maksassa voivat olla esimerkiksi mikrobien tai parasiittien aiheuttamia tulehduspesäkkeitä tai kasvaimia. Jos pesäkemäisiä muutoksia todetaan saman erän useassa linnussa, lähetetään näytteet Eviraan. Ks. myös osa II, kohta 16. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta h) tai f)
b) krooninen, lievä tulehdus, ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	Esim. cholangiohepatiitti. Jos maksamuutos on krooninen eikä siihen liity suolistomuutoksia tai muutoksia yleisillassa, hylätään vain maksa. 854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta h) tai u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
5. Munuaiset, sukuelimet				
5.1. Munanjohtimen tulehdus (salpingiitti) a) yleistynyt tulehdus	HYL	HYL		Esiintyy siitospolven kanoilla ja kalkkunoilla sekä munintakanoilla. Pahanhajuista tulehduseritettä selvästi näkyvissä. Usein myös vatsakalvontulehdus. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
b) muut tapaukset	(HYV)	(HYV)		Lievät tapaukset ilman yleistilan muutosta voidaan hyväksyä ehdollisesti kuumennettaviin tuotteisiin. 854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
5.2. Ruskuaispussin jäänne	HYV	HYV	HYL	Jos havaitaan myös muita muutoksia, kuten vieras haju, hylätään tarvittaessa koko ruho. 854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
5.3. Yleinen kihti	HYL	HYL		Valkoista jauhomaista eritettä nivelissä ja elinten pinnalla. Yleensä kuihtunut. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p) tai u)
5.4. Kystat, kivetymät	HYV	HYV	HYL	Paikallisen muutoksen hylkäys. 854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
6. Iho ja ihonalaiskudos				
6.1 Dermatiitti, selluliitti, flegmoni				854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
a) laajat muutokset	HYL	HYL		Jos ihotulehdus on niin laajalle levinnyt, että muutoksen poistaminen ei ole mahdollista, hylätään lintu kokonaan.
b) paikalliset muutokset	HYV	HYV	HYL	38/EEO/2006, liite 3, luku 3
6.2. Rintalastan limakko				854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
a) laaja muutos	HYL	HYL		Muutos esiintyy yleensä kalkkunoilla ja broilerkukoilla. Rintalastan limakoista ei yleensä esiinny mikrobikasvua. Jos muutos on laaja ja levinnyt ympäröiviin kudoksiin, hylätään koko ruho.
b) hyvin rajoittunut muutos	HYV	HYV	HYL	38/EEO/2006, liite 3, luku 3
7. Lihaksisto				
7.1. Nekroosi, atrofia				Esim. rintalihaskuolio. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
a) laajat muutokset	HYL	HYL		
b) rajoittuneet, paikalliset muutokset	HYV	HYV	HYL	38/EEO/2006, liite 3, luku 3
8. Verenvuodot ja ruhjeet	HYV	HYV	HYL	Jos muutos on laaja, hylätään koko ruho. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
9. Luusto- ja nivelmuutokset				
9.1. Luuston kasvuhäiriöt ilman yleistilan muutosta	HYV	HYV	HYL	Muuttuneiden osien poisto. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
9.2. Luunmurtumat – ei muutoksia yleistilassa	HYV	HYV	HYL	Muuttuneiden osien poisto. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
9.3. Nivel- ja jännetupentulehdus a) moniniveltulehdus	HYL	HYL		Hylätään koko ruho jos havaitaan merkkejä yleisinfektiosta tai jos purulentti tulehdus useissa nivelissä ja todetaan muutoksia yleistilassa. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
b) muut tapaukset	HYV	HYV	HYL	38/EEO/2006, liite 3, luku 3
9.4. Osteopetroosi	HYL	HYL		Raajojen luiden paksuuntuminen. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
IV LOISSAIRAUDET				
1. Kokkidioosi - voimakkaat suolistomuutokset ja/tai muuttunut yleistila	HYL	HYL		Kuukausittain ilmoitettava. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta h)
2. Histomoniasis (mustapäätauti) a) tyfliitti ja maksanekrooseja b) krooninen tyfliitti ilman maksavauriota tai yleistilan muutosta	HYL HYV	HYL HYL		Esiintyy kalkkunalla. Usein havaitaan tyypillisiä rengasmaisia muutoksia maksassa. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta h) Tarkemman tutkimisen jälkeen voidaan ruho hyväksyä. Elimet hylätään. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta h) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
3. Muut suolistolaiset ja ulkoloiset - ei muutosta yleistilassa	HYV	HYV	HYL	Ruho hyväksytään, jos yleistila ei ole muuttunut. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta h) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
V BAKTEERISAIRAUDET				
1. Salmonelloosi a) kliinisesti sairas eläin b) salmonellavalvonta-ohjelmaan kuuluvalta lintuerältä puuttuu salmonellatutkimustulos tai erästä otetuista näytteistä on todettu salmonellabakteeri	HYL (HYV)	HYL (HYV)		Kuukausittain ilmoitettava. Varmistus: Evira Ks. MMMa nro 38/EEO/2006. Hylätään <i>ante mortem</i> –tarkastuksen perusteella, ei saa tuoda teurastamoon tai pienteurastamoon. 854/2004, liite I, jakso II, luku III, kohta 4 Hyväksytään ehdollisesti. Kuumennus +70°C. 38/EEO/2006, liite 3, luku 3

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
2. Kolibasilloosi (<i>Escherichia coli</i>)	HYL	HYL		Tavallisesti yleisinfektio. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
3. Pasteurelloosi/ kanakolera (<i>Pasteurella multocida</i>) a) akuutti, merkkejä yleisinfektiosta b) krooninen, paikallinen tulehdus	HYL HYV	HYL HYV	 HYL	Kuukausittain ilmoitettava. Yleensä kalkkunoilla. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) Jos krooninen artriitti, endokardiitti tai ihotulehdus ilman muutoksia yleistilassa, muuttuneiden osien poisto. Maksa hylätään. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
4. Kanatuberkuloosi (<i>Mycobacterium avium</i> ssp. <i>avium</i>)	HYL	HYL		Vanhemmilla eläimillä granuloomia maksassa, pernassa, suolen seinämässä, luuytimessä ym. Varmistus: Evira. Kuukausittain ilmoitettava. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
5. Kananuha (<i>Hemophilus</i> <i>paragallinarum</i>)	HYL	HYL		Akuutissa kananuhassa ylemmät hengitystiet ovat tulehtuneet ja pään alue turvonnut. Usein myös eksudatiivinen ilmapussintulehdus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
6. Kamylobakteerit (<i>Campylobacter jejuni</i> , <i>Campylobacter coli</i>)				Jos broilerintuotantotilan yhdessä tai useammassa teurastuserässä on todettu kamylobakteeri kahdella peräkkäisellä teurastuskerralla, on tuotantotilalta toimitettavat teurastuserät teurastettava päivän viimeisinä. Ks. MMMa 3/EEO/2004

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
7. Pseudotuberkuloosi (<i>Yersinia pseudotuberculosis</i>)	HYL	HYL		Kuolioita maksassa, pernassa ja luuytimessä. Kuukausittain ilmoitettava. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
8. Sikaruusu (<i>Erysipelothrix rhusiopathiae</i>) a) akuutti, yleisinfektio	HYL	HYL		Yleensä kalkkunoilla. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) krooninen, rajoittunut tulehdus	HYV	HYV	HYL	Jos krooninen artriitti, endokardiitti tai ihotulehdus ilman muutoksia yleistilassa, muuttuneiden osien poisto. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
9. Nekroottinen enteriitti / NE (<i>Cl. perfringens</i> tyyppi A)				
a) akuutti tulehdus	HYL	HYL		Yleensä broilereiden ja kalkkunoiden sairaus. Akuuttiin tulehdukseen liittyy kuolioisen suolistotulehduksen lisäksi usein maksatulehdus. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
b) krooninen, paikallinen tulehdus ilman muutoksia yleistilassa	HYV	HYL	HYL	Kroonisissa tapauksissa ruho voidaan hyväksyä, jos suolistotulehdus on parantunut ja maksavaurio on krooninen. Maksa hylätään. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
10. Stafylokokki-infektio				
a) yleisinfektio	HYL	HYL		854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) paikallinen tulehdus ilman merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
11. Psittakoosi (<i>Chlamydia psittaci</i>)	HYL	HYL		Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
12. Mykoplasmoosi a) <i>M. gallisepticum</i> , <i>M. meleagridis</i> - laajat tulehdus- muutokset tai muuttunut yleistila b) <i>M. synoviae</i>	HYL HYL	HYL HYL		Kuukausittain ilmoitettava. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e) tai u) Ruho hylätään, jos tulehdus useissa nivelissä tai muuttunut yleistila. Varmistus: Evira 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
VI MYKOOSIT				
1. Aspergilloosi - yleistyneet muutokset	HYL	HYL		854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
VII VIRUSSAIRAUDET				
1. Newcastlen tauti (Newcastle disease, ND)	HYL	HYL		Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
2. Lintuinfluenssa, linturutto (Avian influenza, AI)	HYL	HYL		Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
3. TRT/SHS (Turkey rhinotracheitis/Swollen Head Syndrome)	HYL	HYL		Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)

Hygieniayksikkö

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET			
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	HUOMAUTUKSIA
4. Tarttuva laryngotrakeiitti (Avian infectious laryngotracheitis, ILT)	HYL	HYL		Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
5. Tarttuva keuhkoputkentulehdus (Avian infectious bronchitis, IB)	HYL	HYL		Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
6. Marekin tauti (Marek's disease)	HYL	HYL		Kuukausittain ilmoitettava. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
7. Leukoosi (Avian leukosis)	HYL	HYL		Kuukausittain ilmoitettava. Epäilyttävissä tapauksissa yhteydenotto Eviraan. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
8. Gumboro (Infectious bursal disease, IBD)	HYL	HYL		Kuukausittain ilmoitettava. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
9. Sinisiipitauti (Chicken infectious anemia) a) merkkejä yleisinfektiosta b) ei merkkejä yleisinfektiosta	HYL HYV	HYL HYV	 HYL	Kuukausittain ilmoitettava. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) 38/EEO/2006, liite 3, luku 3
10. Tarttuva aivo- ja selkäydintulehdus (Avian encephalomyelitis, AE)	HYV	HYV		Kuukausittain ilmoitettava. Kliinisesti sairaat linnut hylätään <i>ante mortem</i> -tarkastuksen perusteella. 854/2004, liite I, jakso II, luku III, kohta 4

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Mustialankatu 3, 00790 Helsinki
Puhelin 020 77 2003 • Faksi 020 77 24350
www.evira.fi

